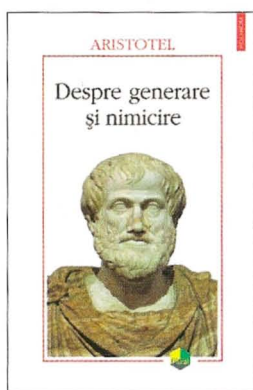


## FILOZOFIE

„Fizica  
ochiului liber“

Aristotel  
Despre generare și nimicire  
Editura Polirom, 2010



26,95 lei

traducere din greaca veche,  
note și lămuriri preliminare  
de Andrei Cornea

Domnul Andrei Cornea a oferit, foarte recent, prima traducere în limba română a tratatului aristotelic *Despre generare și nimicire*, cel pe care îl cunoaștem în tradiția greacă sub titlul *Perì genéseos kai phthorās*, iar în cea latină sub titlul *De generatione et corruptione*. Era un text pe care mulți dintre noi îl așteptau, fiindcă el redă conceptual și fixează terminologic (pentru limba română) legătura dintre *Fizica* și *Despre cer*, fiind un compendiu al discuțiilor despre principiile care explică devenirea și continuitatea ei cu mișcările cerului. După ce a tradus în limba română cu mai mulți ani în urmă *Metafizica*, Andrei Cornea reia, odată cu versiunea sa la *Despre generare și nimicire*, un mod propriu și asumat de înțelegere a lui Aristotel, astfel încât traducerea acestui din urmă tratat conține tacit un set de decizii terminologice care au trecut prin deliberarea și confruntarea cu textul aristotelic și au început odată cu traducerea *Metafizicii*. Dacă, în *Metafizica*, traducătorul a preferat o asumare foarte personală și o redenumire a multor concepte aristotelice, mizînd pe provocarea regîndirii sensului și a destinului lor original, aici el pare, dimpotrivă, să se apropie de text dintr-o perspectivă mai „clasicizată“ terminologic și mai apropiată de dialogul vizibil (și adesea scilicet) și inovator prin contribuția lui Andrei Cornea la el) pe care traducătorul îl poartă cu cele mai recente versiuni moderne ale tratatului.

Întregul text, cu aparatul minuțios de note, pare a fi orientat spre a face transparentă și explicită poziția lui Aristotel în relația sa cu gîndirea fizicistă anterioară lui, de la presocratici

la Platon. Comunitatea terminologiei și problematicii este urmărită atent de traducător, pînă la a desprinde, admirabil, dintre firele de continuitate, cele cîteva discontinuități de semnificare a aceluiași termenii folosiți de Aristotel și predecesori, de la cazul generic al vocabularului devenirii pînă la cazul particular al elementelor. O asemenea atenție proiectată asupra fizicii aristotelice constituite din critica predecesorilor este clară în studiul introductiv, a cărui temă este plauzibilitatea extremă a fizicii aristotelice în contextul fizicilor concurențiale ale clasicității grecești: idealul „salvării fenomenelor“ este, pentru Andrei Cornea, mult mai ușor de legat de conceptele corelativității generării și nimicirii, a continuității principiilor între cer și pămînt sau a traducerii proceselor creșterii și alterării în termenii raporturilor dintre formă, materie și privație, decît în termenii atomismului lui Democrit sau ai Iubirii și Urii lui Empedocle.

Această „fizică a ochiului liber“ (p. 45) reușește să dea fenomenului ceea ce el merita: relevanța unei urme a adevărului manifest în integralitatea universului, de la conceptul universal al ființei pînă la cele mai particulare apariții ale lui. Totuși, față de raportarea sa constantă la predecesorii fizicaliști, această „fizică a ochiului liber“ mai putea cunoaște o echilibrare din perspectiva interpretării sale ca extensie a metafizicii, în sensul în care insistența cu care Aristotel critică reducerea ființei la actualitatea sa și aici, ca și în *Metafizica* sau *Despre suflet*, este vizibilă și face legătura cu principiile filozofiei prime. Dar Andrei Cornea reușește prin traducerea sa, cred, două lucruri: 1) să dovedească faptul că natura de știință a reflecției aristotelice, la nivelul secolului său, bate coincidența accidentală dintre atomismul antic și intuițiile științei moderne; 2) să propună (deși nu o spune nicăieri explicit) culturii române, în sfîrșit, un *alt Aristotel* decît cel pe care deceniile anterioare se obișnuiseră să îl recepteze drept un discipol care a sărăcit dimensiunile speculative ale platonismului.

Alexander Bamgarten